

Nr 886

Av herr Hedlund m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 171, med förslag till lag med förbud i vissa fall mot rundradiosändning på öppna havet m. m.

(Lika lydande med motion nr 731 i Första kammaren)

Informationens frihet tillhör de grundläggande principerna. Vad beträffar radioverksamheten måste man emellertid härvid ta hänsyn till att tillgängliga frekvenser för radiosändning är begränsade. Frekvensbandets begränsning gör det omöjligt att tillåta ett okontrollerat upprättande av radiostationer. Såsom FN-konferensen 1948 om informationens frihet uttalade kräver detta och den därav föranledda faran av ömsesidig störning mellan radiostationer en rättslig reglering, om radioväsendet skall kunna fungera tillfredsställande. Sedan länge har ett internationellt samarbete ägt rum på detta område, varigenom frekvenserna efter ett noggrant utarbetat system fördelats mellan olika kategorier av trafik och mellan skilda områden och stater.

Enligt det till gällande internationella telekonvention hörande radioreglementet är det förbjudet att utanför nationellt territorium upprätta och driva rundradiostationer för ljudradio eller television ombord på fartyg, luftfartyg eller varje annat flytande eller luftburet föremål. Under de senaste åren har emellertid rundradiosändningar bedrivits från radioanläggningar på fartyg, som befunnit sig på öppna havet. Fyra sådana sändare förekommer intill Danmarks och Sveriges territorialvatten. Två av dem, Radio Nord och Radio Syd, har sin verksamhet inriktad på vårt land. Ifrågavarande rundradiosändningar utanför Sveriges och Danmarks territorialvatten företages sålunda i uppenbar strid mot den internationellt gällande ordningen på telekommunikationernas område.

Anslutningen till den internationella telekonventionen och till det därtill anknutna radioreglementet måste givetvis anses innebära skyldighet för vårt land att verka för upprätthållande av den internationella ordningen på området. I konventionen liksom i olika rekommendationer i anslutning till densamma har uttryckligen föreskrivits, att medlemsländerna bör vidta alla praktiskt möjliga åtgärder till förebyggande av sådana menliga störningar, som de s. k. piratsändarna kan medföra.

I den debatt, som förevarit i vårt land kring piratsändarnas illegala verksamhet, har från vissa håll hävdats, att det förhållandet att piratsändarna hittills inte verkat störande på radiomottagning i Sverige skulle befria vårt land från skyldigheten att vidta åtgärder i syfte att stävja den illegala

verksamheten. En sådan bedömning synes oss inte riktig. Avgörande måste vara om den illegala sändarverksamheten på sätt som angivits i de internationella överenskommelserna innebär fara för menliga störningar. Det kan inte bestridas, att piratsändarna utanför vårt lands territorialvatten innebär sådan fara. Om effektiva åtgärder inte vidtas mot denna verksamhet, måste det befaras, att nya piratsändare kan framträda i sådan omfattning, att det uppstår kaos i radiotrafiken. Dessa farhågor gäller inte endast rundradioverksamheten i vårt land utan även de för sjöfarten och luftfarten erforderliga radiokommunikationerna. Skyldigheten till ingripande måste sålunda bedömas med avseende inte endast på de piratsändare, som nu är i verksamhet, utan även på den verksamhet av sådant slag, som kan befaras ytterligare uppstå.

Mot bakgrunden av vad vi här har anfört finner vi det nödvändigt, att från vårt lands sida effektivare åtgärder vidtas till förhindrande av illegala rundradiosändningar från områden intill svenskt territorialvatten. I överensstämmelse med den rekommendation, som Nordiska rådet vid sin session 17—23 mars i år lämnat regeringarna i de nordiska länderna, synes det oss härvid också nödvändigt, att de nordiska länderna för att den avsedda effekten skall kunna uppnås vidtar gemensamma åtgärder mot konventionsstridiga rundradiosändningar, som företages intill dessa länders territorialvatten.

I den förevarande propositionen nr 171 framlägges förslag till särskild lagstiftning mot konventionsstridiga radiosändningar av ifrågavarande slag. Den som på öppna havet eller i luftrummet däröver bedriver rundradiosändning på sådant sätt, att radiomottagning i Sverige, Danmark, Finland eller Norge störes eller kan störas, skall enligt förslaget straffas med dagsböter eller fängelse. Detsamma skall gälla den som här i riket eller utom riket lämnar vissa former av medverkan till sådana sändningar. I fråga om andra konventionsstridiga sändningar än sådana, som stör eller innebär fara för störning i ovannämnda länder, skall enligt förslaget förbjudas viss medverkan, som lämnas i Sverige eller av svensk utom riket. Vid överläggningar mellan vederbörande departement i Danmark, Finland, Norge och Sverige har enighet uppnåtts om att gemensamma åtgärder av det angivna slaget bör vidtas av de nordiska länderna.

Lagrådet har i sitt yttrande över lagförslaget ifrågasatt lämpligheten av att Sverige genomför den föreslagna lagstiftningen utan att avvakta det sammanträde, som Europarådets juridiska kommitté angående radio och television inom kort skall hålla för behandling av bl. a. ifrågavarande problem. Det är, framhåller lagrådet, inte otänkbart, att förhandlingarna kan leda till att lagstiftningen får en annan omfattning och utformning än i förslaget i propositionen. Enligt lagrådets mening bör därför beslut om lagstiftning inte fattas i förevarande sammanhang. Vi delar uppfattningen, att det resultat, som Europarådets kommitté kan komma till, bör vara normgivande även för den nordiska lagstiftningen på området. Starka skäl synes oss emellertid tala mot ett uppskov med beslutet i frågan. Lagförslag i samma

syfte som i den förevarande propositionen har redan framlagts i Danmark och Norge och framlägges inom kort i Finland. Man måste vidare förutsätta, att arbetet inom Europarådet med utformningen av ett gemensamt förslag kan komma att kräva avsevärd tid. Mot bakgrunden av det anförda synes oss övervägande skäl tala för beslut om lagstiftning i det förevarande sammanhanget. Vi förutsätter härvid givetvis, att lagstiftningen i vårt land sedermera anpassas till riktlinjerna från Europarådet, därest dessa skulle komma att innefatta en annan omfattning och utformning än förslaget i den föreliggande propositionen.

Vid utformningen av det föreliggande lagförslaget har hänsyn tagits till de riktlinjer, som lagrådet angivit i sitt yttrande. På en punkt avviker lagförslaget dock från den utformning, som lagrådet förordat. Enligt lagrådets förslag skulle transporter till fartyg eller annan anordning, varifrån konventionsstridig radiosändning upprätthålles, vara förbjudna i den mån de är att betrakta som yrkesmässiga. I propositionen har emellertid utförandet av sådana transporter ansetts böra vara förbjudet oavsett om det sker yrkesmässigt eller ej. Vi ansluter oss till lagrådets uppfattning och förordar, att 3 § i lagförslaget utformas i överensstämmelse med vad lagrådet förordat.

Den debatt, som ägt rum i vårt land främst kring Radio Nord, har riktat uppmärksamheten på den svenska radioverksamhetens utformning. Det torde visserligen inte kunna hävdas, att de program, som Radio Nord utsänt, representerar något högre kvalitativt värde. Det oaktat har emellertid dessa program vunnit stor uppskattning hos vissa kategorier av lyssnare, särskilt hos ungdomen. Detta förhållande måste otvivelaktigt sägas utgöra bevis för att från radiolyssnarna i stor utsträckning efterfrågas just lätta underhållningsprogram av den karaktär, som Radio Nord representerar. Då det givetvis inte kan accepteras, att detta programbehov tillgodoses genom illegal sändning, framstår det som angeläget, att radioverksamheten i vårt land utformas på sådant sätt att behovet kan tillgodoses. Inrättandet av den s. k. Melodiradion inom Sveriges radios verksamhet har givetvis härvidlag inneburit en förbättring men kan dock inte sägas utgöra en tillfredsställande lösning av frågan.

Över huvud taget måste det konstateras, att radio- och televisionsverksamheten i vårt land inte på önskvärt sätt ger valmöjligheter mellan olika typer av program. Sveriges radios verksamhet omfattar för närvarande endast två parallella program i fråga om ljudradion och endast ett program i fråga om televisionen. Det framstår som angeläget, att radioverksamheten i vårt land snarast möjligt utvidgas till tre parallella ljudradioprogram och två televisionsprogram. Härvid bör givetvis behovet av lätta underhållningsprogram av den ovan angivna karaktären tillgodoses. Av ännu större betydelse måste det emellertid anses vara, att vissa andra väsentliga lyssnarintressen beaktas på bättre sätt. Hit räknar vi särskilt de religiösa rörelsernas, folkbildningsorganisationernas och andra ideella verksamheters behov av ett utvidgat informationsutrymme, vari vi givetvis innefattar även en objektiv redovisning av den politiska verksamheten. Med den betydelse, som

måste tillmätas en levande regional kultur, synes det oss också vara en angelägen målsättning, att programproduktion inom ljudradion och televisionen kommer till stånd på det regionala planet i betydligt större utsträckning än hittills.

Ljudradio- och televisionsverksamheten i vårt land är monopoliserad till ett enda företag, Sverige radio. Det kan givetvis inte bestridas, att en fri konkurrens inom programverksamheten bör kunna skapa förutsättningar för kvalitativt bättre program. Det synes oss vara angeläget, att det värde, som den fria konkurrensen representerar, så långt möjligt tillvaratages även på detta område. I viss utsträckning torde detta kunna uppnås genom konkurrerande programgrupper inom Sverige radio på såväl det centrala som det regionala planet. Den största effekten måste dock förutsättas uppnås, om två eller flera radioföretag finge fritt konkurrera med varandra. Enligt vår mening bör det vara möjligt att basera radioverksamheten på en sådan konkurrens.

De problem, som vi ovan anförts beträffande radioverksamheten i vårt land, synes oss böra upptagas till en skyndsam prövning. Av konstitutionella skäl kan vi emellertid inte ställa yrkande härom i förevarande sammanhang.

Med stöd av vad ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 171 måtte besluta att transporter till fartyg eller annan anordning, varifrån konventionsstridig radiosändning upprätthålles, må vara förbjudna, därest de är att betrakta som yrkesmässiga, samt att 3 § i den föreslagna lagen med förbud i vissa fall mot radiosändning på öppna havet m. m. må erhålla den lydelse, som lagrådet förordat.

Stockholm den 15 maj 1962

Gunnar Hedlund

Lars Eliasson

Gustaf Svensson

i Sundborn

i Vä

Erik Grebäck

Lennart Mattsson